

Tu bisvát, a fák újéve

Svát hónap tizenötödike, azaz *tu bisvát* a fák újéve a *Misna* szerint¹.

A fák újéve (*ros hasáná teilánót*), mert Izraelben e naptól számítják a gyümölcsstermő fák² tizedével kapcsolatos előírásokat a hároméves vagy idősebb fák esetén³.

A fák ünnepének (*hág háilánót*) is nevezik, mert Izraelben ekkor kezdődik a fák rügzése, némelyek virágzása (pl. mandulafa) is. A fák új életre kelnek, ez újjászületésük napja. Miként e nap az izraeli parlament, a *Kneszet* születésnapja is, mert 1949-ben *tu bisvát* napján nyitotta meg *Hájim Weizmann* a *Kneszet* első ülését és kezdődött meg a parlamenti munka a régi-új államban.

Nevezik még az ültetés ünnepének (*hág hánótá*) is, mert Izraelben e napon fákat ültetnek. E szép szokást *Zeév Jeávec* író, tanító és rabbi vezette be, mikor *Zihron Jáákov mosávban* 1892-ben először ültetett fákat tanítványaival e napon. A fák ültetésének azután a *Keren Kájemet Lejiszráél* (Zsidó Nemzeti Alap) tevékenysége nyomán egész „kultusza” alakult ki már azóta.

A nap szokásai, hagyományai a fák, a természet tiszteletét, az Izrael földjéhez való ragaszkodást és szeretetet fejezik ki. Szokás enni a hétféle terményből, mellyel a *Tóra* Izrael földjét jellemzi. E hétféle termény a következők: búza, árpa, szőlő, füge, gránátalma, olajbogyó és méz (datolya). Vannak oly közösségek, ahol tizenötféle gyümölcsöt fogyasztanak, utalásul a hónap tizenötödik napjára. A tizenötös számhoz kapcsolódik, hogy ekkor is szokás elmondani a Lépcsők énekét (*Sir hámaálot*)⁵.

Újabb keletű szokás, a *kabbala* művelőinek kezdeményezésére *Cfát* városból a XVI. századtól kiindulva, hogy egy meghatározott rend (*széder*) szerint, a *peszáchi hággádá*hoz hasonló forogatókönyv segítségével, történetek, dalok és négy pohár bor kíséretében megemlékezünk a fákról, a természet gyönyörűségeiről, az Örökkévaló csodáiról. E szertartás, melyet *tu bisvát szédernek* nevezünk, Izraelben közismertebb, de lassan Magyarországon is teret nyer.

A fák – egy szép magyarázat szerint – hasonlatosak a zsidó emberhez: a fa három fő részből áll: gyökér, törzs és a termés. Mindhármójuknak megvan a maguk külön-külön feladata. A gyökér teszi lehetővé, hogy a növény megkapja a földből az éltető anyagokat, és kapcsolódóul is szolgál. A törzs a tulajdonképpeni fa, amelyen a növekedés és fejlődés láthatóan követ-

hető. A fa azonban csak akkor válik igazi fává, ha termést hoz, amelyben nemzedékről nemzedékre a fajta újjászületésének magva rejtőzik. Nos, a gyökér hasonló a hithez, amely kútforrásához köti a zsidó embert, s amely folyamatosan ellátja szellemi táplálékkal. A törzs olyan, mint a *Tóra* és a belőle származó parancsok, amelyek idővel egyre nagyobb helyet foglalnak el, ahogyan a fa törzse és lombzata is egyre növekszik. A termés az ember jó cselekedetei, tettei, amelyek másoknak is hasznára vannak, s hasonló jó cselekedetek magvát hordják magukban. Összefoglalva: a zsidó ember gyökerei, amelyek életük eredetéhez köti őket, Istenben való hitük. A zsidók növekedése, fejlődése és egész mivolta jótetteik, a *Tóra* és a belőle származó parancsok betartása által válik láthatóvá. Beteljesedésüket végül a termés hozza meg, azaz a többiek javának szolgálata, az örökség fenntartása.

Az alábbi történet a fa, az idő és a jövő kapcsolatáról szól:

„Rabbi *Honi* egyszer az úton jártában látott egy öregembert, ki szentjánoskenyérfa-ültetett.

– Kérdezte tőle: Hány év múlva fog ez teremni, te öreg?

– Válaszolt az öreg: Hetven esztendő múlva.

– Mondta neki *Rabbi Honi*: Ennyire biztos vagy, hogy akkor még élni fogsz és eszel belőle?

– Felelte az öreg: Amikor én születtem, oly világra születtem, melyben voltak ilyen fák. Amint atyáim ültettek nekem, úgy én is ültetek az unokáimnak.⁶

Jesájá próféta jóvendölésében is fontos szerepet kap a fa: „...mert mint a fáké, oly hosszú lesz népem élete...”⁷ *Mihá* prófétánál, a Messiás országáról szóló látomásában pedig egyenesen az örök békét testesíti meg: „És sok népek között ítéletet téveszen, és megfedd erős nemzeteket nagy messze földig, és fegyvereiket kapákká kovácsolják, dárdáikat pedig sarlókká, és nép népre fegyvert nem emel és hadakozást többé nem tanulnak. Ki-ki nyugszik az ő szőlője és fügefája alatt, és senki meg nem rettentti őket...”⁸

Oláh János egyetemi docens
ORZSE

1 *Misna, Ros hasáná* I, 1.

2 Fa alatt olyan növény értendő, amelynek fás törzse van; évelő, tehát nem kell újra ültetni és évről évre újra terem, pl. szőlőtő.

3 M.III. XIX,23-25.

4 M.V VIII,8.

5 CXX-CXXXIV. zsolttárok.

6 *Talmud, Tááin* 23a.

7 *Jesájá* LXV,22.

8 *Mihá* IV,3-4.

Gergely Andrea a Zsidó Diákok Világszövetségének új elnöke

Heisler András, a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének elnöke sikereiben gazdag elnöki éveket kívánt Gergely Andreának abból az alkalomból, hogy a Zsidó

Diákok Világszövetségének (World Union of Jewish Students) elnökévé választották.

Heisler András kifejezte reményét, hogy a két szervezet sikeresen működik majd együtt a magyar zsidóság érdekében. Az új elnöknek Ronald S. Lauder, a Zsidó Világkongresszus elnöke is gratulált.

A Budapesti Zsidó Hitközség a budapesti gettó felszabadításának

69. évfordulója

alkalmából megemlékezést tart

2014. január 17-én (péntek) 10 órakor a Dohány utcai zsinagógában

Beszédet mond: DEUTSCH LÁSZLÓ FŐRABBI

Énekel: SZILÁGYI GÁBOR KÁNTOR

A kegyeletes megemlékezésre tisztelettel meghívjuk.

Tordai Péter
elnök

Zoltai Gusztáv
ügyvezető igazgató

Felhívjuk térfi résztvevőink figyelmét, hogy a megemlékezésen fejedő viselése szükséges.

Veszélyben a holokausztkiállítás hitele a Sorsok Házában

Schmidt Mária még mindig nem enged – derült ki a BZSH év végi közgyűlésén

A Sorsok Háza című kiállítás, a Civil Alapból nyert pályázati pénzek elosztása, a zuglói zsinagóga állapota voltak egyebek mellett a fő vitatémák a BZSH 2014. évi költségvetésének tervezete mellett a Hitközség decemberi közgyűlésén.

Félő, hogy a Sorsok Háza című, fiataloknak tervezett kiállítás tartalmilag nem fogja hitelesen tükrözni a magyar holokausztot – figyelmeztetett *Heisler András*, a Mazsihisz elnöke a BZSH decemberi közgyűlésén. A Józsefvárosi pályaudvar épületében helyet kapó tárlat a kormány programjaként valósul meg, a magyarországi zsidóság legnagyobb szervezete ugyanakkor ragaszkodik hozzá, hogy a projektben részt vegyen az általa kijelölt ötfős bizottság. Ennek tagjai *Schöner Alfréd* főrabbi, *Lebovits Imre* a túlélők képviselőjében, *Ungvári Tamás* irodalomtörténész, *Vági Zoltán* történész és *Toronyi Zsuzsanna*, a Magyar Zsidó Levéltár vezetője. A Sorsok Háza berendezésével a kormány *Schmidt Mariát* bízta meg, ám aggodalomra ad okot, hogy a történész eddig nem válaszolt a megkeresésére.

Külön napirendi pont volt a 2014. évi holokauszt-émlékév témája. Létrejött a Holokauszt 2014 Emlékbizottság és a Soá 70 Bizottság. A kegyeleti megemlékezésekre az 1,5 milliárdos civil pályázati alapot a kormány 300 millió forinttal megtoldotta. A programozat része a megemlékezés arról, hogy Izrael és Magyarország 25 éve felvette a diplomáciai kapcsolatot. Ennek kapcsán a Dohány-zsinagóga előtti Herzl téren lesz nagy ünnepség – mondta el *Tordai Péter*, a BZSH elnöke.

Az előljárást tervezi, hogy a holokauszt-émlékév jelentőségére felhívja a kerületi polgármesterek figyelmét, és bevonja őket az együttműködésbe. Ehhez kéri az érintett rabbik, az ORZSE és a túlélők segítségét. A II., a III. és a VII. kerület már aktívan közreműködik. Ugyanígy tesz a békéscsabai és a szombathelyi önkormányzat – a Hitközség a vidéki körzeteknek is ajánlja a kapcsolatfelvételt a helyhatóságokkal.

A Mazsihisz sokat lobbizott a kormánynál azért, hogy a civil pályázati alapba érkező pályázatok elbírálásában a zsidó szervezetek is részt vehessenek. Az 1073 pályázatot meg is kapták, de az utolsó pillanatban, ezért pár órással roham munkával kellett megtenniük a javaslatokat, ki milyen projektre mennyi pénzt kapjon (a 700 millióból 500 jutott a zsidó szervezetek programjaira). A sietség miatt keletkeztek olyan anomáliák, amelyek közül egyet *Kiss Henriette*, éles hangon bírálta a Mazsihiszt, szóvá is tett. Nehezményezte, hogy a Scheiber Sándor-gimnázium komplex és maradandó projektjére mindössze 6 millió forintot kaptak, míg a Wesselényi-iskola ennél jóval szerényebb programjára 34 millió jutott. *Heisler* elismerte a panasz jogosságát, mindamellett azzal védekezett, a javaslatok megtételére összesen pár órájuk volt, aminek során lehetetlen mélységében átlátni 1073 pályázatot.

A közgyűlésen *Tordai Péter* röviden összefoglalta a 2013. évi költségvetés első félévének eredményeit. A 2014. évi költségvetésnél számos folyamatban lévő beruházásról szólt, így a csepeli és a zuglói zsinagógát érintőkről, valamint a Mazsihisz-BZSH-székház energetikai korszerűsítéséről. Ez érinti a Magyar Zsidó Múzeumot, a zsinagógát, a Síp utca 12. szám alatti székházat és a Wesselényi utca 17.-et. Tervezik egy bölcsőde építését is.

Lebovits Imre és *Lakos András* szóvá tették a zuglói zsinagóga helyzetét, ahol a földem hibája miatt jelenleg lehetetlen használni a gyülekezeti termet. *Zoltai Gusztáv*, a Mazsihisz-BZSH ügyvezető igazgatója, aki az utóbbi időben jelentős összegeket lobbizott sikerrel a kormánynál, elmondta, jelenleg nem volt másra fedezet, mint a közvetlen életveszély elhárítására, és ezt megtették. Magának a zsinagógának, azaz a hitéletnek a működése mindamellett biztosítva van. Ennek ellentmondott *Deutsch László* főrabbi: hangsúlyozta, a Thököly úti templomban jelenleg szünetel a közösségi élet. *Zoltai* válaszában kifejtette, a kultúrház helyreállítására 18 millió forint hiányzik. *Schwezzoff Dávid* javasolta, biztosítsák a pénzt a BZSH tartaléklapjából, amelynek odaítélése közgyűlési hatáskör. *Zoltai* ezt azzal hátrította el, meg fogják vizsgálni, sikerül-e a kérdéses összeget a Hitközség megtakarításából előteremteni – ha nem, akkor szavaznak majd a felvetett kérdésről. *Kardos Péter* főrabbi, Zugló vallási vezetője figyelmeztetett: a kultúrterem használhatósága létfontosságú, hiszen egyetlen közösséget sem csupán az ima tart össze, hanem a rendezvények, a kidusok, a születésnapok, a különböző évfordulók, összejövetelek. Márpedig ezek a gyülekezőhely nélkül nemigen tarthatók meg. *Kardos* főrabbi reményét fejezte ki, hogy amint annak idején a Hegedűs-zsinagógánál, a Hitközség most a zuglónál is megtalálja az anyagi erőforrásokat.

Streit Sándor, a Kozma utcai sírkert igazgatója nagy előrelépésnek tartja, hogy rendbe tették a temető szaniter helyiségeit, és kivágták a balesetveszélyes fákat. Ugyanakkor továbbra is probléma, hogy több mint egy éve nyitva van a kerítés, a hátsó részről ellopják a vázákat, tönkreteszik a sírköveket, az utcáról a fák rádőlnek a kerítésre, az utak járhatatlanok. *Zoltai Gusztáv* válaszában elmondta, az utóbbi időben a temetői mártíremlékmű rendbetételére összpontosítottak. A tetőszerkezetet kicserélték, miáltal az életveszélyt elhárították, de napirenden van még a márványtáblák cseréje, mintegy 200 ezer betű felvételével. A kormánytól ígéretet kaptak 15 millió forint támogatásra – az erről szóló hivatalos levél tragikomikus módon állítólag elkallódott, jelenleg keresik. A kivitelező ugyanakkor már megrendelte Németországból az új márványlapokat. Az akadályok ellenére a BZSH a megtakarításai terhére el tudja végeztetni a munkát. Ám ha a minisztérium nem adja oda az ígért összeget, a tartalékalapot meg kell majd bontani. A temetőre eddig több mint 30 milliót költöttek, a kerítést sajnos nincs miből megjavítani.

Ismét felmerült a Vasvári Pál utcai zsinagóga kérdése. Az épület a BZSH tulajdona, de a Chábád használja. Most a Chábád 25 éves kizárólagos használati jogot szeretne kapni az épületre, amelynek fejében azt saját költségén teljesen felújítaná. *Zoltai Gusztáv* elmondta, az ajánlat akkor jött, amikor kiderült, az önkormányzat elrendelheti a kényszerátarozást. Ugyanakkor tény, hogy a Vasvári évi 6-7 millió forintos villanyzárlatát a BZSH fizeti. *Radnóti Zoltán* rabbi és *Villányi András* küldött szerint vállalni kellene annak ódiumát, hogy ha az EMIH nem egyenlíti ki a saját energiafogyasztását, akkor azt helyettük ne állja a BZSH, akár annak árán, hogy az épületben kikapcsolják az áramszolgáltatást.

R.V.

A kormány megnyitotta a holokauszt-emlékévet

Schweitzer Józsefnek sem tetszik a Schmidt-projekt

Kavarognak a hírek és olykor az indulatok is a mintegy 5 milliárd forintból épülő Sorsok Háza körül. A nepszava.hu változtatás nélkül közölte Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi levelét.

Noha nem kérdeztek meg, szeretném elmondani a véleményemet a Józsefvárosi pályaudvarra tervezett „Sorsok Házáról”, amely a soá idején a Magyarországról deportált és meggyilkolt zsidó gyerekeknek kíván emléket állítani.

Nézetem szerint a helyszín megválasztása nem megfelelő, mert a Józsefvárosi pályaudvar nem köthető a hazai zsidóság tömeges deportálásához, beleértve a gyermekek deportálását is. Ha már felvetődött egy új holokauszt-emlékezéshely kialakítása, erre az egykori budapesti gettó területén fekvő Rumbach utcai zsinagóga épülete lenne megfelelő.

Schweitzer a Rumbachot ajánlja

Ez a megoldás véleményem szerint a helyszín szimbolikáján és szakralitásán túl költségkímélőbb is lenne. Csatlakozva Konrad György barátom javaslatához, legalább a költségkülönböt fordítsák a Magyarországon élő nélkülöző gyermekek javára.

A Mazsihisz más megoldást javasol

A Magyar Kormány 2013. december 31-én határozatban utasította Budapest Belváros-Lipótváros Önkormányzatát egy Magyarország német megszállására emlékező emlékmű felállítására a Szabadság téren.

Mivel ez az időpont a Magyar Kormány által indítványozott Holokauszt Emlékév első napjaival esik egybe, a kezdeményezést fájó és szomorú üzenetnek tekintjük. A felállítandó emlékműről született döntés módja és gyorsasága a hazai és a nemzetközi zsidó közösségek belső egyaránt kétségeket és komoly aggodalmat kelt.

Tisztában vagyunk az ügy szimbo-

likus fontosságával, ezért már az emlékévként elején fontosnak tartjuk rögzíteni: csak és kizárólag olyan emlékévet tartunk elfogadhatónak, amely tényleges és érdemi lehetőséget biztosít a nyílt és termékeny társadalmi vitára. Olyanra, amelynek során a magyar zsidó közösség tragédiájával kapcsolatos megemlékezésekről nem gyors, hanem érdemi döntések – ez esetben történelmi, művészi, szakmai és közéleti vita – nyomán határoznak.

Több ezer éves hagyományunk alapján hiszünk a vita és a közösségi döntések erejében. Valljuk, hogy mindig azok a döntések bizonyulnak

helyesnek, melyek széles körű vita után, különböző álláspontok figyelembevételével születnek meg.

A Mazsihisz ezért felszólítja a felelős döntéshozókat: a gyors emlékműállítás helyett a társadalmi megbékélés előmozdítását helyezték előtérbe. Úgy gondoljuk, emlékműállításnak nem a társadalmi párbeszéd kezdeténél, hanem annak lezárásakor lehet helye.

Közleményünket Rogán Antalnak, Belváros-Lipótváros polgármesterének is elküldtük, azzal a határozott kéréssel, hogy az emlékmű felállításához ne járuljon hozzá.

Mazsihisz

A szélsőjobb kegyeleti zarándokhelye épül?

Magyarország német megszállásának 70. évfordulójára emlékművet állítanak Budapest belvárosában. Az erről szóló kormányhatározat a Magyar Közlönyben jelent meg.

Eszerint a kormány társadalompolitikai szempontból fontos célnak tartja, hogy Magyarország német megszállásának évfordulójára, 2014. március 19-re elkészüljön az erre emlékeztető alkotás az V. kerületi Szabadság téren. A kormány felkéri a Miniszterelnökséget vezető államtitkárt, hogy az egyes kiemelt jelentőségű budapesti beruházásokért felelős kormánybiztos bevonásával az emlékmű Szabadság téren történő elhelyezése érdekében kössön megállapodást az ingatlan tulajdonosával, vagyis az V. kerületi önkormányzattal.

A kormány egyúttal felkéri az V. kerületi önkormányzatot, hogy az emlékmű elhelyezése érdekében a szükséges önkormányzati döntéseket hozza meg.

A Magyar Közlönyben megjelent kormányrendelet értelmében az emlékmű megvalósítását nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű ügygyé nyilvánították. Így nem kell például építészeti-műszaki tervtanácsi véleményt beszerezni, településképi véleményezési eljárást lefolytatni.

MTI nyomán

JÓZSEFVÁROSI PU.

Heisler: Mi, zsidók nem értünk egyet a holokauszt relativizálásával

A Mazsihisz elnöke szerint a felvethető problémák ellenére fontos és támogatandó a józsefvárosi holokauszt emlékközpont létrehozása. Ennek módja azonban kulcsfontosságú, hisz a kiállítás mindennek óriási súlya lesz.

„A Schmidt Mária által rendezett kiállítás a Terror Házában a Mazsihisz történelemszemléletével ellentétes. A Terror Házában egymás mellé helyezik a nyilas és a kommunista diktatúrákat, ami azonnal elvezet a két rendszer összehasonlításához, a kommunista tömeggyilkosságokhoz és a holokausztnak a relativizálásához.

Mi, zsidók ezzel nem értünk egyet! Meggyőződésünk, hogy a holokauszt egyedi, unikális történelmi jelenség, semmivel nem összevethető, semmivel nem összehasonlítható. Minden összevetés, minden hasonlítgatás a történelem relativizálása. A józsefvárosi projektben ezt el kell kerülnünk. „Véleményünket közvetítettük Schmidt Mária főigazgató asszony felé” – magyarázza Heisler András. Hangsúlyozza: Schmidt tud ezekről az aggodalmakról. Szervezetünk, a Mazsihisz emiatt is szeretné, hogy megbízásukból egy, a szervezete számára hiteles emberekből álló csapat dolgozhasson a projekt társadalmi kontrollján. „Nem szeretnénk, ha a sok látogató, a sok gyerek a kiállításról hamis történelmi tudattal jönne ki: lám, milyen rossz emberek voltak ezek a csúnya náciak, még szerencse, hogy a derék magyarok megmentették a zsidókat.”

A létesítmény központi üzenete szerint minden korban, még a legnagyobb tragédiák idején is volt és van lehetőség a jó választásra. Ezzel a Mazsihisznek nincs semmi problémája. A Dohány utcai zsinagóga kertjében az embermentőkről külön megemlékezik a zsidó közösség: kegyelettel, hálával. „Mégis úgy érezzük, a helyes arányok kialakításának döntő jelentősége lesz a kiállításon. Azért lássuk be: nem az embermentés jellemezte a korabeli magyar társadalmat, s a holokauszt nem 1944. március 19-én kezdődött” – mondta Heisler András.

A nemzetközi tanácsadó testület munkájáról annyit tudtunk meg a Mazsihisz elnökétől, hogy nagyon nehéz egy ilyen „sokszínű”, tagjait illetően sok országban dolgozó testületet egy irányba mozgatni. A tanácsadó testület hasznosnak véli, de tudomásul kell venni, természetéből adódóan reakcióideje lassúbb, mint a projekt haladásának mértéke.

mazsihisz.hu

Kövér László tévedése

A Ház elnöke azt nyilatkozta, 40 év kell ahhoz, hogy végleg megszűnjön a kommunizmus szelleme az országban, addigra kihál az a nemzedék, amelyik szenvedője/élvezője volt az elmúlt rendszernek satöbbi, satöbbi. (A Tóra is hasonlóan vélekedik a pusztai nemzedéket illetően, akik visszasírták az egyiptomi „rendszert”).

De a Ház elnöke téved. A fasiszta eszmék pusztulásához 70 esztendő is kevésnek bizonyult!

Elhunyt Edgar Bronfman

A kelet-európai zsidó bevándorlók gyerekeként a kanadai Montrealban született, de később amerikai állampolgárságú Bronfman a Seagram családi likőbirodalom révén szerzett hatalmas vagyont. Később kiterjesztette vállalatok tevékenységét az olajüzletre, a vegyiparra, s a DuPont, az egyik leghatalmasabb amerikai vegyipari cég legnagyobb kisebbségi részvényese lett.

Ő volt a Zsidó Világkongresszus (ZSVK) elnöke 1981-től 2007-ig. Ez idő alatt az amerikai kongresszus növelte a nyomást az akkori Szovjetunióra, hogy lazítson az országban élő zsidók kivándorlási szabályain. Bronfman azt is elérte, hogy az amerikai törvényhozás tárja fel az egykori ENSZ-főtitkár, később osztrák elnök, Kurt Waldheim második világháborús múltját.

A ZSVK elnöksége alatt bekapcsolódott azokba az erőfeszítésekbe, amelyek eredményeképpen kivívták, hogy a svájci bankok 1 milliárd dollár kárpótlást fizessenek a náci haláltáborok azon áldozatai hozzátartozóinak, akik javaikat a második világháború előtt Svájcban helyezték el.

1999-ben Bill Clinton elnök a polgári személynek adható legmagasabb amerikai állami díjjal, az Elnöki Szabadság Érdeméremmel tüntette ki a zsidók alapvető jogainak világszerte történő érvényesülése érdekében végzett munkásságáért.

Edgar Bronfman ötször nősült, kétszer ugyanazt a nőt (harmadik feleségét) vette el. Hét gyermeke született. Fiát, Samuelt 1975-ben elrabolták, és szabadulása érdekében Bronfman kétmillió dolláros váltságdíjat fizetett. A túszejtőket később elfogták, és más, kisebb súlyú vádak alapján elítélték őket – írta a New York Times. Edgar Bronfman családja körében hunyt el.

MTI

Huszonöt éves a Raoul Wallenberg Egyesület

„Az okok, amiért huszonöt éve létrehoztuk a Raoul Wallenberg Egyesületet, ma talán még fokozottabban fennállnak, mint 1988 decemberében” – jelentette ki Orosz Ferenc, a negyed évszázados fennállását ünneplő egyesület ügyvivője megnyitójában az ELTE jogi karán, az évfordulóra rendezett konferencián. Az előadók egyetértettek abban: Magyarországon az elmúlt évtizedekben nőtt az antiszemitizmus, bár a lakosság többsége mégsem antiszemita.

Huszonöt éve az ELTE jogi karán alakult meg a Raoul Wallenberg Egyesület. „Az volt az egyik cél, hogy a kisebbségi érzékenység össz-társadalmi érzékenységgé váljon” – szögezte le Bíró András, az egyesület első elnöke, alternatív Nobel-díjas. Az ismert jogvédő hiányolta, hogy Magyarországon a rendszer-váltás után elmaradt a szembenézés a holokauszttal – mint mondta, ezt sohasem késő megtenni. Bíró arról is beszélt, felhívja a figyelmet a magyar parlamentben nyíltan zsidózik egy jobbkios képviselő, de az sem tetszik neki, hogy ezután az MSZP-ben, illetve a Fideszben mindig ugyanaz a képviselő ítéli ezt el – a

személyesen érintettek bírálják az antiszemita kijelentéseket.

Ezután Kerek Péter, a Political Capital igazgatója ismertette „Anti-

Orosz Ferenc

szemita bestiárium – hét állítás a magyarországi antiszemitizmus természetéről” című munkáját. A politológus beszélt két káros irányzatról: ahogyan elítélendő az antiszemitizmus bagatellizálása, a hiszterizálás is nagyon kontraproduktív. Egy, a magyar internetezők körében (ők a társadalom 60 százalékát jelentik) végzett felmérés szerint a magyar lakosság többsége nem antiszemita, ugyanakkor az elmúlt évtizedben megduplázódott a nyílt antiszemita aránya. Kerek szerint az antiszemitizmus nincs egyenes összefüggésben a gazdasági válsággal, inkább a politikai

kontextustól függ. A Jobbik szavazóinak 70-80 százaléka egyértelmű antiszemita kijelentéseket tesz, az MSZP és a Fidesz táborában azonos a zsidókkal „nem rokonszenvezők” száma. „Magyarországon valóban erős az antiszemitizmus, de nem kiugró, belesimul az európai közegbe, de a tendenciák nem kedvezőek” – jelentette ki a Political Capital igazgatója.

Ezután Pécsi Tibor, a Holokauszt Emlékközpont oktatással foglalkozó munkatársa szólalt föl. Elmondta: a diszkrimináció soha nem fog megszűnni a társadalomban, hiszen a gazdasági jólét és a pluralitás (lásd Hollandia vagy Norvégia) sem képes azt visszaszorítani. „Elsősorban a fiatalokat kell formálni, az ő attitűdjükön kell változtatni, hogy túllépjenek az általánosításokon” – szögezte le Pécsi Tibor, arra utalva, hogy a Holokauszt Emlékközpont ötödik éve támogatja az egyesület középiskolásoknak szóló, a holokauszt témakörével foglalkozó vetélkedőjét.

Ezután Sebes József, az egyesület ügyvivője sorolta fel a Raoul Wallenberg Egyesület elmúlt huszonöt éves tevékenységének jelentősebb állomásait.

Török Katalin

Egy falnyira Szálasitól és Péter Gábortól

Márton János gyermekként kötődött az Andrassy út 58.-ba, és az azt követő tizenhat évben végignézte a nyilasok hatalomra jutásának előkészületeit, majd később a kommunisták politikai rendőrségének tényleges vezetőjének lakótömbben, Budapest napjainkra talán legvéresebb múltú épületében. „A szó szoros értelmében rálátásom volt az ott zajló eseményekre” – meséli a már nyugdíjas éveit taposó magyar-történelem szakos tanár, aki néhány évvel ezelőtt ellátogatott a Terror Háza-ba, hogy megnézzék, hogyan dolgozták fel a két diktatúra időszakát a 2002-es választások finisében megnyíló múzeum szakértői.

A kétéves Jancsi 1934-ben költözött szüleihez az Andrassy út és a Csengery utca saroképületének Oktogon felőli házába, az 58-as szám alá. A környéken akkoriban jómódú polgárok laktak.

A magyar nemzetiszocialista mozgalom Szálasiféle szárnya 1937-ben bérelt egy lakást a szomszéd épület egyik emeletén. Nem sokkal később egyesültek a Festetics gróf által vezetett másik szárnnyal, és az antiszemita arisztokrata magánvagyonának köszönhetően az egész épületet birtokba vették, amely az időközben többször is bebörtönözött Szálasiféle Ferentől a Húség Háza nevet kapta. Jancsi sokszor megszámlálta a homlokzat ablakait, amelyekben innentől kezdve megjelentek a nyilasok emblémái, plakátjai („Jön Szálasiféle”, „1938 a miénk!”), zászlói, a kapuban pedig egyenruhás őrök feszítettek fekete nadrágban, bilgericsizmában és a jellegzetes zöld ingben, karjukon nyilas-keresztes árpádsávós karszalaggal. Erről a bázisról spricceltek szét aztán a következő években az egyre terebélyesedő antiszemita propagandagépezet aktivistái a főváros különböző pontjaira tüntetni vagy atrocitásokat provokálni.

Mivel az Andrassy út már akkoriban is a belvárost a Hősök terével összekötő ünnepi felvonulások színtere volt, Jancsi és családja mindig az ablakból nézték a menetelőket, különös tekintettel egyik oldalági rokonukra, Béla bácsira, aki az első világháború frontarcosai között masírozott. De erre haladtak a kormányzó és számos külföldi vendégének nyitott autóból álló konvojok is. A kínáló alkalmakat botránykeltésre használták fel a nyilasok: kitétek megafonjaikat az utcáfronti ablakokba, és indulóikat bömböltették („Egy a zászlónk, egy a célunk, egy vezérünk: Szálasiféle”), valamint szórólapokat szór-

A 20. század szegénye

tak, osztottak a tömegben, miközben a „Hitler! Duce! Szálasiféle!” szöveget skandálva éltették vezérüket.

Márton úr úgy emlékszik, hogy számára gyerekként ezek az élmények nem okoztak traumát, környezete pedig egy idő után belefásult a nyilasok handabandázásába. A többség egy darabig úgy élte meg, hogy ez is része a városképnek. Visszagondolva úgy látja, hogy tulajdonképpen apró, egyenként jelentéktelennek tűnő lépéseként szoktatták hozzá a népiertást előkészítő retorikájukhoz a passzív tömegeket. Akkor sem szólt senki semmit, amikor az utcából váratlanul és nyomtalanul eltűnt a sarki hírlap-árus, Slézinger bácsi, akitől Jancsi apukája is rendszeresen vásárolta a polgári liberális újságokat. Helyét az olyan jellegzetes szélsőjobbaldali lapok rikkancsai vették át, mint az Összetartás, a Virradat vagy a Rajniss Ferenc-féle Magyar Futár.

Horthy és a nyilasok

Horthy nem nagyon méltatta figyelemre Szálasiféleket, ám az Operában megrendezett 1939. március 15-ei ünnepséget, s így a díszpályában helyet foglaló kormányzót és vendégeit nyilasok zavarták meg a Himnusz eléneklése után: a Csillag börtönben raboskodó Szálasiféle szabadon bocsátását követelték. A másnapi sajtóban, illetve a városi legendákban is az köszönt vissza, hogy a rendőrök felsorakoztatták a provokátorokat Horthy Miklós előtt, aki alaposan legorombította őket, és egyes pletykák szerint fel is pofozta vezetőjüket.

A kormánynak azonban reagálnia

kellett valamit a hungaristák által gerjesztett sorozatos botrányokra. Imrédy Béla így nyilatkozott róluk: „A Nyilas-keresztes Párt célkitűzései és programja tagadhatatlanul helyesek, azonban a párt többsége csöcselék, és vezetője örült. Ezért a csöcselék megsemmisítése azzal érhető el, ha az ő elveit hirdetjük.” Ez azért minősült már akkor is veszélyes politikai hazardírozásnak, mert Szálasiféle egybeként az antiszemizmussal szembe fordították, és arra a következtetésre jutottak, hogy Magyarországnak aszemita, vagyis zsidómentes jövőre van szüksége.

Az 1939-es választásokat ugyan nem nyerték meg, de az egymással részben rivalizáló, részben együttműködő szélsőjobbaldali, antiszemita, fajvédő pártok annak ellenére értek el óriási sikert, hogy Magyarországnak 50 mandátumot a parlamentben, hogy a regnáló hatalom minden lehetséges jogi és egyéb eszközzel megpróbálta azt megakadályozni. Alapos okkal feltételezhető, hogy ezen korlátozások hiányában a szavazatok többségét szélsőjobbaldali és a hozzájuk húzó radikális pártok képviselői szereztek volna meg. (Itt jegyezzük meg, hogy miként akkor a Nyilas-keresztes Párt mandátumot szerzett képviselői „alakzatban” és formaruhában vonultak be az üléssterembe, ugyanígy cselekedtek az 1998-as választásokon parlamentbe jutott MIÉP frakciójának tagjai, valamint a 2010-es választásokon megalakult Jobbik-frakció képviselői is.)

Jancsi rádió hallgatója végig Horthy proklamációját a háborúból való kiugrásról, mivel Szálasiféle 1944. október 15-

ei hatalomra kerülése előtt mindenki-vel tudták, hogy a kormányzó nagy horderejű bejelentésre készül. A tizenkét éves fiú csak mondatfoszlányokra emlékszik a beszédből, arra viszont tisztán, hogy a kormányzó Bismarckot idézte: egy vesztes szövetségeshez hűnek maradni hazaárulás.

Horthy saját mehetségére hozta fel, hogy a szövetségi hűséget a németek már régen megszegték azzal, hogy tudta és hozzájárulása nélkül rendelkeztek a magyar csapatok felől. Mint meséli, a rádiós beszéd alatt az Andrassy út megtelt a Keleti Arcvonal Bajtársi Szövetség teljesen fekete egyenruhás tagjaival, és a rádió félóránként be-mondta, hogy Beregfy Berger Károly azonnal jöjjön Budapestre (ő lett később a nyilas honvédelmi miniszter). Utólag tudták meg, hogy egy SS-különítmény időközben elrabolta Horthy fiát, és Németországba szállította azzal, hogy testi épsége nagyban függ a kormányzó lemondásától. Addigra a Húség Háza csak egy volt a városzerte elszaporodott nyilas házak közül, viszont méretei folytán begyűjtőhelyként és börtönként is funkcionált, ahol a keretlegények szabad utat engedhettek faji alapú gyűlöletüknek és gyilkos indulataiknak.

ÁVO és az ÁVH a szomszédban

1945 tavaszán bevonultak a szovjet csapatok, és véget ért a nyilas rémuralom. „Amikor a demokratikus rendőrség beköltözött az Andrassy út 60.-ba, tizenhárom éves voltam” – meséli Márton János, és megemlíti egy vitát egyik kommunista meggyőződésű barátjával, amely arról szólt, vajon mennyire jó az optikája annak, hogy a Péter Gábor vezette politikai rendőrség pont az egykori nyilas központot vette birtokba. Mivel akkor még koalíciós kormány volt, csak a későbbiekben vált világossá, hogy milyen funkciót is tölt majd be az épület. A Horthy alatt illegálisan tevékenykedő kommunista mozgalom egyik vezetője, Péter Gábor hatalomhoz jutva első lépésként letartóztatta a konkurens kommunista frakció vezetőjét, Demény Pált. A helyzet abszurditását mutatja, hogy a fogoly és rabtartója mint a háború nyertes elvtársai, együtt nézték az első május elseji felvonulást az Andrassy út 60. erkélyéről. Aztán Deményt koncepciók perében egészen '56-ig megfosztották a szabadságától.

A világra egyre nagyobb érdeklődéssel tekintő Jancsinak feltűnt,

hogy mennyire megnőtt a szomszéd ház forgalma. Eleinte csak nappal érkeztek a letartóztatott nyilas csoportok, akik a fejük fölött „Én is nyilas vagyok!” feliratú táblát tartottak. Később aztán sötétedés után a Csengery utcai gépkocsibeállón hajtottak be a rabszállító kocsik. Arról akkor nem lehetett tudni, hogy mennyien raboskodtak mellettük, illetve konkrétan mik zajlottak a nyilasok által már jól bejáratott pincékben – mondja Márton úr –, viszont egy közszájon forgó pesti vicc megörökítette a sejtéseket: „Az Andrassy sarkán áll egy pasas, és számol. Mikor megkérdezik tőle, hogy mit csinál, azt feleli: Olvasom a Szabad Népet.”

Az ÁVO-nak, majd később az ÁVH-nak egyre több helyre volt szüksége a fogva tartottak nagy létszáma és az adminisztráció felszaporodása miatt, ezért a környező épületeket is birtokba vették – pincebörtönlabirintust alakítva ki alattuk –, és az ott lakóknak másik ingatlant ajánlottak fel. Így jártak Jancsiék is, akik 1950 elején választhattak más belvárosi címek közül. Mivel a fiatalember abban az évben érettségizett, a vizsgára már a Margit híd pesti hídfőjénél található új lakásukból ment.

A munkásosztályi öklének apostrofált Államvédelmi Hatóság egészen az '56-os forradalom megkezdéséig használta az Andrassy út 60.-at, amikor is október 29-én Münnich Ferenc belügyminiszter feloszlatta a szervezetet. A forradalom leverése után átalakították az épületet, eltüntették a terror nyomait, és állami cégek szék-házaként üzemelt, melynek pincéjében a Kommunista Ifjúsági Szövetség klubhelyisége működött.

Márton úr néhány éve ellátogatott egykori lakhelyének szomszédságába, a Terror Háza Múzeumba, melynek megnyitóján (2002. február) demonstratív gyűltek a több tízezres tömegbe az MSZP Köztársaság téri székháza elől érkező MIÉP-szimpatizánsok. Gyerekkori emlékei és későbbi tanulmányai alapján az a benyomás alakult ki benne, hogy bár az épület mai rendeltetése szerint „a 20. századi diktatúrák áldozatainak állít emléket”, a nyilas rémuralom nyolc-éves előtörténetéről nem esik benne szó, míg az ÁVO és az ÁVH tizenegy évig tartó szörnyűségei és a kommunista elnyomás azt követő (egyébként az épülethez nem köthető) időszak a múzeum döntő hányadában sokkal részletesebben kerül bemutatásra.

Hetek / Szobota Zoltán

„Mondd el fiaidnak”

Könyvbemutató a Püspöki Palotában

Kiss Károly „Mondd el fiaidnak” címen gazdag tartalmú és gyönyörű kiállítású művet szerkesztett a Honvédelmi Minisztérium, az OTP Bank és a szombathelyi polgármesteri hivatal támogatásával a holokauszt helyi történéseiről. A megrendítő témában a hitközség és Veress András püspök kezdeményezésére közös konferenciát tartottak a városban.

Kiss Károly Radnóti Miklós szívszorító sorával kezdi, mintegy mottóként: „Oly korban éltem én e földön, amikor az ember úgy elaljasult, hogy önként, kéjjel ölt, nemcsak parancsra...” A könyvet unokáinknak ajánlja.

A hajdani drámai eseményeket taglaló előadásokat és hozzászólásokat a házigazda, Veress András meghívása folytán a Püspöki Palota egyik díszes termében tartották meg. Megjelentek a konferencián a hazai zsidóság vezetői, világi részről Feldmájer Péter és Zoltai Gusztáv, a felekezeti szolgálattevők közül Schweitzer József, akik különféle tekintetben szóltak hozzá a tragikus tárgyhoz. Felszólalt az egykori katolikus oldalról megmentett kisfiú, Görög Sándor Széchenyi-díjas professzor, az MTA tagja is.

A számos előadás között Katona Attila egyetemi docens Kovács Sándor püspök életmentő tevékenységét, akkori lehetőségeit ismertette. Ugyanerről a korszakról szólt Sill Ába Ferenc ferences szerzetes, aki két évtizeden át élt Kovács Sándor mellett, valamint Dobos Marianne író nő is.

A jelenlegi konferenciát, valamint az egykori deportációba indulást, általában az előadott anyagot sokoldalú fénykép-illusztráció teszi szemléletessé.

A holokauszt kezdeti szakaszának részletes és fotókkal bizonyított alátámasztását széles körben segíti elő Kiss Károly könyve, nemkülönben a konferencia, amely a maga nemében egyetlen volt arról a tragikus történelmi korszakról.

A forrásértékű mű összeállításáért, a hatalmas képanyag beillesztéséért köszönet illeti a szerkesztő Kiss Károlyt, valamint a konferenciát összehívó püspökséget és hitközséget.

A kötet a Szülőföld Kiadó kitűnő gondozásában jelent meg.

Schweitzer József, ny. orsz. főrabbi

Körzeti kitekintő

Győr

Zsúfolásig megtelt az egykori zsinagóga több mint kétszáz főt befogadó imaterme a chanukkai gyertyagyújtás alkalmával. Az egykori jelzőt azért használjuk, mert az épület sajnos már nem a hitközségé, de jeles napokra kölcsönkapjuk az itt működő egyetemtől. Az idei ünnepet együtt szerveztük az Ót Templom Fesztivál megalkotóival, a Karzat Alapítvánnyal. Úgynevezett nyitott chanukkát csináltunk, melyre eljöttek nemcsak a zsidó szabadegyetem hallgatói, de a kapu nyitva állt a város lakossága számára is, így összeköttöttük az ismeretterjesztés a színvonalas szórakoztatással.

Villányi Tibor elnök köszöntötte a közönséget, köztük mosonmagyaróvári, dunaszerdahelyi, galántai hitestvéreinket és minden kedves érdeklődőt. Fekete László főkantort a gyerekekkel meggyújtotta a gyertyákat, akik utána boldogan bontogatták az ajándécsomagokat. Ezt követően Totha Péter Joel rabbi tetszést arató beszédében ismertette az ünnep történelmi és szakrális jelentőségét. Az est további részében az Ágoston Quartet kíséretével Fekete László kápráztatta el csodálatos hangjával a hallgatósá-

Fekete László főkantort

got. Ízelítőt kaptunk a zsidó dallamvilág különböző területeiről, a templomi zenétől a klezmerig.

Természetesen a hagyományos fánk sem maradt el, kiegészítve a dunaszerdahelyi hitestvéreinktől kapott finom rétesel.

Igaz, mi nem a város közterén gyűjtöttük meg a chanukáját, de a velünk rokonszenvezők így is sok ismerettel gazdagodhattak e szép ünnepünkről. Közülük többen kifejezték köszönetüket, és nagy élménynek tartották az eseményt.

IZRAELI SZÍNES

Izraeli hozzájárulással tovább gyilkolhatnak

A december 31-re virradó éjjel után Izraelben szabadon bocsátották az oslói egyezmény előtt gyilkosságért hosszú fogházbüntetésre ítélt 104 arab terrorista harmadik, 26 fős csoportját. A szabadon bocsátási aktus a júliusban, az Egyesült Államok kezdeményezésére újraindult izraeli–palesztin megbeszélés feltétele volt, amit Izrael elfogadott.

A szabadon bocsátottak közül hárman az Erez átjárón a Gázai övezetbe, öten Kelet-Jeruzsálembé, míg tizennyolcan a Ramallah felé vezető Bitunia-átjárón át a Nyugati Partra távoztak. Öket az éjjeli órák és a hűvös idő ellenére mintegy 1500 fős tömeg fogadta. A gépkocsisor diadalmenetben vonult Ramallahba, ahol Abu Mázén, a Palesztin Autonómia elnöke a Mukataneqyében lévő kormányzati központban hősöknek járó fogadtatásban részesítette a tizennyolc gyilkost.

Az Egyesült Államok külügyminisztériuma elismerését fejezte ki, amiért Izrael a fokozódó palesztin terrorvétekenység és az izraeli–palesztin megbeszélésekben mutatkozó nehézségek ellenére végrehajtotta a szabadon bocsátás harmadik ütemét is.

H. L.

A legrégebbi királyi borpincére bukkantak

A régészek az eddig ismert legrégebbi közel-keleti királyi borospincére bukkantak Izrael területén. A raktárpületben legalább háromezer mai palacknak megfelelő mennyiségű alkoholos italt tároltak kerámiaedényekben – jelentették be amerikai kutatók Baltimore-ban. Az elemzések szerint az ősi bor egy kicsit a mai bordeaux-ira és a toscanai Chiantira emlékeztet; a kánaániak gyantával és gyógynövényekkel, borókéval, mentával és mirtusszal fűszerezték őket.

Az ízben és elkészítési módszerben legközelebb álló modern párhuzam a fenyőgyantával ízesített görög retsina, magyarázta az újságíróknak Asszaf Jaszur, a Haifai Egyetem kutatója. „Ha egy kis retsinához egy mai köhögés elleni szirupot töltünk, valószínűleg ízvilágban a kánaáni változatot kapjuk meg” – mondta a szakértő.

Maga a régészeti felfedezés nem is annyira a helyszín miatt fontos, hanem mert a kutatók igen kevés információval rendelkeznek a három-négyezer évvel ezelőtti mai Líbia és Izrael területén élt kánaániak kultúrájáról. A tudósok már találtak szöveges feljegyzéseket a gyógynövényekkel ízesített borokról, azonban a kémiai bizonyítékok eddig még vártak magukra.

Magára a tárolóhelyiségre a szakemberek az észak-izraeli Tel Kabri nevű lelőhelyen, egy i. e. 1700 körül épült palotában bukkantak rá, amelyet később elfoglaltak a kánaáni törzsek. A királyi palota i. e. 1600 körül egy természeti katasztrófa, valószínűleg egy nagyobb földrengés következtében elpusztult. A borpince tetőszerkezete is beszakadt, s a tartóedények eldőlték.

A kutatók még júliusban kezdtek el ásni a helyszínen, s akkor egy nagyobb, egy méter magas kerámiaedényt találtak, amelynek annyira megőrültek a régészek, hogy el is nevezték „Bessie”-nek. A következő hetekben 39 újabb edényt bukkant el a föld alól. A vizsgálatok szerint a borpince egy ötször nyolcméteres terem lehetett, s a negyven edényben összesen 2000 liter ízesített bor állhatott.

„Minél hamarabb ki kell őket vinnünk a pincéből, ugyanis a telet nem élnék túl” – mondta korábban Eric Cline, a George Washington Egyetem munkatársa, a kutatásról készült tanulmány egyik szerzője. A terepmunkások, köztük több diák, dupla műszakban dolgoztak a feltáráson, ám az utolsó korsót így is csak a régészeti szezon befejezése előtt két nappal sikerült a felszínre hozni.

Andrew Kohnak, az amerikai Brandeis Egyetem munkatársának vezetésével a kutatócsapat minden egyes edényt elemzés alá vett, hogy pontos képet kapjanak az ősi borról. Az eredmények azt mutatták, hogy valószínűleg egy luxusitalról van szó. A borköv és a sziringsav jelenléte arra utalt, hogy valóban bort tárolhattak a kerámiaedényben; a gyanta maradványait is azonosították, amely az alkoholos ital tartósítására szolgált, s különleges ízt kölcsönözött neki. Mindezek mellett a kánaániak még mézet, borókat, mentát, fahéjkérget és egyéb gyógynövényeket is tettek az italba. Az ősi borászok következetesen kitarítottak a receptjük mellett, ugyanis az összes korsóban ugyanolyan összetételű alkoholt találtak a szakemberek, azonban címke vagy bármilyen eredetre utaló felirat nem volt a tárolóedényeken.

Mivel a borpince egy nagyobb terem mellett állt, a kutatók úgy vélik, a boros edényeket ünnepek vagy egyéb mulatságok alkalmával verheték csapra. A hűsítő hatására utaló jelek és egyéb vizsgálatok arra engedtek következtetni, hogy a palota nagytermét, illetve a borpincét külföldi vendégek, követelek, kereskedők szórakoztatására, illetve igényeinek kielégítésére tervezték. A pincéből egy rejtélyes ajtó egy másik terembe vezet, azonban erről még semmit sem tudnak a régészek.

Múlt-kor

Izraeli aggodalmak Obama miatt

Ron Ben-Jisáj, a Jediot Áháronot vezető publicistája, veterán katonai szakértő, aggodó hangú vezércikkben fejté ki véleményét az USA elnöki székében második ciklusát töltő Barack Obama közel-keleti politikájáról. Meglátása szerint az Egyesült Államok elnökét egy kicsiny, zárt szakértői csoport veszi körül a Fehér Házban, amely arra ösztönzi, hogy mindenáron jusson megegyezésre Iránnal. Ez a politikai vonal pedig végül ahhoz vezet, hogy az USA elveszíti jelenlegi vezető pozícióját a nemzetközi porondon.

E szituáció tükrében a legtöbb döntési helyzetben lévő izraeli politikus úgy vélekedik, hogy Izrael kapcsolata az Egyesült Államokkal az utóbbi húsz év legsúlyosabb válságában vannak. Ebben a helyzetben pedig Izrael nem képes

többé hatást gyakorolni a Fehér Házra az Iránnal folytatott alkudozás tárgyában.

Természetesen fennállnak a kommunikációs csatornák a két állam között, de az izraeli vezetés egyre inkább azt tapasztalja, hogy a valós kontaktus Washington és Jeruzsálem között valahol megszakadt. A genfi megbeszéléseken követett amerikai vonalvezetés Izrael szerint ezt bizonyítja.

Nem mindenki osztja ezt a véleményét. Jair Lapid pénzügyminiszter, a Netanjáhu-kormány egyik legbefolyásosabb személyisége a héten kijelentette: Izrael még mindig „stratégiai érték” (strategic asset, az angol szóhasználat szerint) az Egyesült Államok számára. Mose „Bugi” Jáálon honvédelmi miniszter szerint Izrael és az USA viszonya az iráni fegyverkezéssel kapcsolatos nézeteltérések ellenére kitűnő, mert a két ország azonos értékeket és elveket vall magának.

A legmagasabb körökben azonban vannak, akik szerint Obama elnök politikája a közel-keleti régiót egyenesen a katasztrófa felé vezeti.

Izraelben úgy látják, hogy Obama elnök egy kicsiny, zárt szakértői csoport ideológiájára támaszkodik, amelynek lényege a benemavakozási politika Amerika részéről. Mindez korántsem korlátozózik a Közel-Keletre: ugyanez a politika a délkelet-ázsiai válságövezetét is érinti. A jelenlegi amerikai külpolitikát számos megfigyelő a „leading from behind”, vagyis a háttérből történő vezetésként jellemzi.

Ami pedig Iránt illeti, ez a tanácsadói csoport úgy gondolkodik, hogy egy jövőbeni állandó egyezség megengedi Iránnak, hogy elérjen az atomfegyver birtoklásának küszöbére, de azt ne léphesse át a nyugati hatalmak tudta nélkül. Amerikai és más megfigyelők szerint ebben az ideológiai boszorkánykonyhában a Demokrata Párt legbaloldaliabb elemei foglalnak helyet, és céljuk, hogy az Obama második elnöki ciklusából hátralévő három év a lehető legzavartalanabban teljen le.

Izraeli becslések szerint ez a politika nagyon is hamar katasztrófához vezethet: Irán egy ilyen egyezménytől számított három hónapon belül már képes lenne előállítani az atombombához szükséges anyagot.

Hivatalos amerikai információk szerint az iráni atombomba prototípusán dolgozó mérnök- és tudóscsoport egyelőre nem tudott előrelépni sem a nukleárisfegyverzet-technológia, sem a robbanófej fejlesztésében. Ez azonban keveseket nyugtat meg az Iráni Iszlám Köztársasághoz közeli és általa fenyegetett országokban.

Izrael azt követeli a nemzetközi közösségtől, hogy Iránt teljességgel akadályozzák meg abban, hogy uránt tudjon dúsítani és plutóniumot legyen képes előállítani. Izrael minimális követelése Irán visszavetése legalább két-három évvel nukleáris fegyverkezési programjában.

A Roháni nevével fémjelzett „mosoly-politika” a jelek szerint sikerrel jár. Az agresszív bel- és külpolitikát követő iszlám köztársaság kitért az elszigeteltségből – helyette viszont Izrael szigetelődik el.

Hogy az Izrael és az Egyesült Államok közötti bizalmi válság meddig fog tartani és milyen következményekkel jár – a jövő dönti el.

H. L.

Disznóság

Simon Peresz államelnök hivatalos látogatása Mexikóban kínos helyzetbe hozta a helyi zsidó vezetőket.

Amint azt Mati Tuchfeld, a Jiszráél hajóm című napilap tudósítója riportjában megszéllőztette, Izrael államelnöke kíséretével együtt ellátogatott a mexikóvárosi szállodájában lévő „Au Pied de Cochon” étterembe, ahol bőven fogyasztottak a menük által kínált ételkülönlegességekből.

Peresznek nem kellett mesgiách

Hogy ebben mi volt kínos a helyi zsidó vezetőknek, és Izraelben is igen sokaknak?

Az előkelő étterem francia nevének fordítása: „A disznó lába”. Az étlap kínálata élén is egy ilyen nevű fogás áll. Az étterem logóján két, egymást bámuló malac látható.

Mint ismeretes, a zsidó vallás egyik ikonikus tilalma a sertéshús fogyasztása. A zsidó történelem mártírúmbában nem is kevés szerepel, hogy zsidók inkább vállalták a halált, mintsem tiltott ételt fogyasszanak.

Simon Peresz, aki anyanyelvi szinten ért franciául, tudhatta, milyen étterembe lép be kíséretével. És bár köztudottan nem vallástartó ember, de mint a zsidó állam elnöke, aki megbízatásában egy sok ezer éves népet, annak kultúráját, hitbeli hagyományait is reprezentálja – mondhatni, ízetlenül viselkedett.

H. L.

Szupervírussal Irán ellen

Az iráni Fársz hírgyűnkötség értesülései szerint Szaúd-Arábia, valamint az izraeli Moszad azon dolgozik, hogy a korábbi Stuxnet féregnél még károsabb számítógépes vírussal benítsák meg az iráni atomprogramot, mely Jeruzsálem szerint a genfi megállapodás óta még közelebb került az atombomba létrehozásához.

Szaúd-Arábia és az izraeli Moszad „közösén fejleszt ki a pusztító Stuxnet nevű számítógépes vírus utódját, hogy azzal szabotálja az iráni atomprogramot” – idézi az iráni Fársz hírgyűnkötség értesüléseit a Debka biztonságpolitikai hírportál. A hírgyűnkötség az iráni külügyminiszter, Dzsavad Zarif Oból menti országokba történt látogatása idején számolt be információiról. Az iráni diplomácia vezetője azért érkezett ide, hogy enyhítse a feszültséget a szunnita országok és Teherán között. Rijádba, Szaúd-Arábia fővárosába ugyanakkor nem utazott el az iráni külügyminiszter.

2010-ben az állítólag izraeliek és amerikaiak által kifejlesztett Stuxnet számítógépes vírus megtámadta az iráni atomprogram létesítményeit. A féreg bejutott az iszlám köztársaság urándúsító központjának a szoftvereibe és megzavarta a bushehri reaktor működését.

A Fársz hírgyűnkötség most azt állítja, hogy a genfi megállapodást követően, november végén Bécsben találkozott a szaúdiak és az izraeliek titkosszolgálati vezetője, Bandar Bin Szultán herceg, valamint Tamir Pardo. A Fársz szerint Szultán és Pardo szaúdi, valamint izraeli kibernetikai szakértők segítségével egyeztetett arról, hogyan lehetne „megírni egy Stuxnetnél is károsabb férget, amely nemcsak kémkedne, de elpusztítaná az iráni nukleáris program szoftver-infrastruktúráját”. A hírgyűnkötség szerint Rijád akár egymillió dollárral támogatná az új szuperféreg létrehozását.

A Fársz szerint azt követően vette fontolóra az újabb informatikai csapás előkészítését Rijád és Jeruzsálem, hogy Genfben elfogadták az amerikai közreműködéssel tető alá hozott megállapodást Irán vitatott atomprogramjáról. Szaúd-Arábia szerint Irán jogának elismerése az urándúsításra „nyugati árulás”, míg Benjámin Netanjahu izraeli kormányfő szerint „történelmi hiba” volt a genfi döntés, amely közelebb juttatta Iránt az atombombához.

Az iráni hírgyűnkötség tudósításában azt sugallta, hogy Barack Obama amerikai elnök, aki – mint írják – 2010-ben hajlandó volt a Stuxnetes támadásra Irán ellen, most megváltoztatta álláspontját, és nem támogat további kibernetikai akciókat Teheránnal szemben. Éppen ezért – állítja a Fársz – az izraeli hírszerzés inkább a szaúdiakhoz fordult, akikkel közösen osztják az aggodalmat az iráni atomprogram miatt.

Arra is kitért az iráni hírgyűnkötség, hogy forrásai szerint a szaúdi titkosszolgálat feje és az izraeli Moszad-igazgató többször találkozott a jordániai Akabában. (Mióttan Rijád tudomására jutott a szoros és közvetlen együttműködés, Szalman bin Abdulaziz koronaherceg arra hívta fel Bandar figyelmét, hogy a szaúdi és izraeli ügynkötség kooperációja aggodalmat kelt a királyi udvarban.) Egy másik beszámolójában a Fársz hírgyűnkötség arról írt, hogy Bandar herceg titokban Izraelbe is ellátogatott, egy időben François Hollande francia államfővel, november 17–18-án. A genfi megállapodást megelőző eseményen az izraeli miniszterelnök és a francia államfő közötti téma volt az iráni nukleáris program is. A Fársz értesülései szerint a Tel-Avivban tartott izraeli–francia csúcstalálkozón részt vett a szaúdi titkosszolgálati vezető is, hogy megvitassák a teheráni atomprogram megfékezésének lehetőségeit.

Az izraeli–szaúdi együttműködésről a tekintélyes Sunday Times is cikkezett. A brit lap 2013. november 17-i írása szerint Szaúd-Arábia beleegyezett például abba, hogy izraeli gépek használhassák légerét egy Irán elleni támadáshoz. A szaúdiak állítólag hajlandók drónokat, mentőhelikoptereket és tankergepeket is Izrael rendelkezésére bocsátani. „A genfi egyezmény aláírásával újra napirendre kerül a katonai beavatkozás lehetősége. A szaúdiak dühösek, és készek minden szükséges segítséget megadni Izraelnek” – közölte a Sunday Times munkatársával egy meg nem nevezett diplomáciai forrás.

atv.hu / Debka / ml

MAGÉN ISTVÁN

Olvasonapló

Izrael Állam története (8.)

1973 áprilisában Móse Dáján hadügyminiszter külföldi zsidó vezetők csoportját kalauzolta az országban. A Szezi-csatorna keleti partján lévő védelmi vonalakhoz érve a vendégek megkérdezték a minisztertől, hogy vajon az egyiptomiak képesek lennének-e meglepetésszerű támadást indítani a túlparttól. Dáján a következő szellemes választ adta: „Most látjuk szemükben a harci lázat, de majd kioltjuk ezt a tüzet.”

1973. október 5-én, pénteken este az izraeli templomokban felcsendült a Kol Nidre csodálatos dallama, jelezve a zsidóság legféltettebb és egyben legemelkedettebb ünnepének, a jom kippurnak beköszöntét. Iyenko az emberek késő estig imádkoznak a templomokban, böjtölnek és elmélkednek másnap is egész nap, bűnbánó imákat mormolva vallatják lelkiismeretüket az Örökkévaló előtt. „Izraelben a sötétség beálltával, mint minden évben, most is

eljött a zsidó naptár legszentebb napjának különös nyugalma és mély csöndje” – írja Martin Gilbert Izrael története című könyvében. A jeles angol történészprofesszor, a Merton College tanára, 1996 októberében tett pontot a modern Izrael Állam történetéről szóló, majdnem hatszáz oldalas könyvének végére. A jom kippuri háborúról szóló fejezetben írja, hogy október 6-ának hajnalán 2 óra 30 perckor az izraeli rádió, a „siduráj Jiszraél” a következő héber nyelvű közleményt adta: „A szirénák nem tévedésből szóltak. Amikor még egyszer megszólalnak, mindenkinek az óvóhelyre kell vonulnia.” A közlemény után Beethoven Holdfény szonátáját játszották. Alig egy óra elmúltával, hajnali fél négykor ez hallatszott az ismert rádióbemondó hangján: „Egyiptom és Szíria megtámadott minket. Részleges mozgósítást rendeltünk el.” Felüvöltöttek a szirénák, és az izraeliek százezrei az óvóhelyekre siettek. Ugyanaznap délután 16 óra 45 perckor a bemondó tudt adta: „Az egyiptomiak több ponton átkeltek a csatornán. Harcok folynak a levegőben és a földön is.”

Ugyanezen a napon délután 2 óra- kor az egyiptomi és szíriai egységek összehangolt támadást kezdtek Izrael ellen. Az izraeliek által később foglyul ejtett egyiptomi tisztek elmondták, hogy csak abban a délutáni órában tudták meg, hogy a „hadgyakorlat”, melyen részt vesznek, valójában háború.

A háború befejezése után vizsgálódó ún. Agranat-bizottság jelentése szerint az izraeli vezérkar „konceptiója”, mondhatni „fixa ideája” volt, hogy az egyiptomiak nem merik megtámadni Izraelt a légierő nélkül, melyet még az előző háborúban elvesztettek, és csak részben sikerült pótolniuk, és Egyiptom nélkül Szíria sem támad. Azokat a titkos információkat, melyek a háború kitérése előtt negyvennyolc órával érkeztek, komoly figyelmeztető jelnek kellett volna tekinteni – állapította meg az Agranat-bizottság.

A jom kippuri háború kitérése előtt néhány nappal Benjámin Szimántov főhadnagy, a déli hadsereg-parancsnokság egyik hírszerző tisztje jelentést juttatott el Dávid Gedalja alezredeshez, melyben a

Szezi-csatorna nyugati partján lezajló egyiptomi csapatmozgásokat elemezte. Megállapította, hogy a csapatmozdulatok nem egyebek, mint háborús előkészületek. Szimántov két nappal később újabb jelentést küldött. Azt bizonyította, hogy a hadgyakorlat csupán a háborús készülétek elfedésére szolgál. Sajnos Gedalja alezredes mindezt nem közölte feletteseivel. Zeira tábornok, a katonai hírszerzés főnöke csak öt hónappal a háború befejezése után, az

Móse Dáján

Agranat-bizottság vizsgálódásai közben értesült a jelentésekről, amikor a bizottság meghallgatta Szimántovot, akit időközben elbocsátottak a déli parancsnokság hírszerző szolgálatától. A tábornok Szimántovot visszahelyezte hivatalába, és kapitánnyá léptette elő.

A főhadiszállás még egy fontos, figyelmeztető jellegű jelentést vizsgadott, és nem küldte le azt Dávid Elázár vezérkari főnöknek. „...október 4-én váratlanul visszahívták Port-Szaíd és Alexandria kikötőjéből az ott állomásozó szovjet hadihajókat.” – írja Gilbert, majd így folytatja: „Dávid Elázárnak azonban a hatodik érzéke azt sugta, hogy a szíriai és az egyiptomi csapatmozgások mögött valami más szándék áll. Ezért október 5-én utasítást adott, hogy a hadsereget a legmagasabb készsétségbe kell helyezni. Ezzel egyidejűleg bizonyos egységeknél, így a légierőnél is, korlátozott mozgósítást rendelt el. Ez azonban elmaradt a támadás visszaveréséhez szükséges teljes körű mozgósítás mértékétől.”

Azt hiszem, Izrael Állam izgalmas történelmének legidegfejtőbb lapjához értünk. Az országra nehezedő roppant lelki, erkölcsi, szellemi, anyagi, kül- és belpolitikai nyomás, megterhelés már-már meghozta mérgező gyümölcsét. De Izrael ellenségei gyatra pszichológusoknak bizonyultak. Izraelben működött az az öntisztító erő, mely a hazája sorsáért aggódó népből és vezetőiből sugárzott. A történések is megérik ezt, még akkor is, ha bizonyos érzelmektől tartózkodik. A modern történészek nem engednek meg maguknak kalandozásokat a lélek útvesztőiben. Így van ez a modern Izrael Állam történetírójá, Martin Gilbert esetében is. Pedig semmi sem tiltja a vallásos érzelmek, a hazaszeretet, némi szkepticizmus és önirónia fanyar házasságát. Maguk az izraeliek nem tévedtek az illúziók térségébe, miközben mások számára felfoghatatlan álmokat tűztek maguk elé és valósítottak meg.

Október 6-án, az év legnagyobb szombatján a hírszerzés jelentést küldött Zeira tábornoknak, mely arról szólt, hogy még aznap kitör a totális háború.

Zeira telefonált Dájánnak, Elázárnak és a vezérkari főnök helyettese-

nek, a legendás Jiszraél Tal tábornoknak. Biztosra vehető volt, hogy a hír hitelességéhez nem férhet kétség. A kódolt információ a Moszad főnökétől, Cvi Zamírtól származott, aki az ünnep előtt egy-két nappal titkos utazást tett Párizsban, hogy első kézből származó, megingathatatlan adatokhoz jusson.

A hadásztaban közismert, hogy aki elsőnek támad, annak nagyobb az esélye a győzelemre. Elázár engedélyt kért a hadügyminisztertől egy Szíria elleni megelőző csapás megindítására. Mivel azonban az USA szankciók kilátásba helyezése mellett figyelmeztette Izraelt, hogy ne támadjon elsőként, Dáján nemet mondott. Ezután Elázár csak annyit kért, hogy általános mozgósítást rendelhessen el, hogy szükség esetén ellenszere tudjon indítani. Dáján, szintén amerikai nyomásra, ezt sem engedélyezte.

Emlékszünk arra a dühödt csaholásra, mellyel a Szovjetunió és szövetségesei Izraelt agresszornak bélyegezték, miközben minden józan gondolkodású ember előtt nyilvánvaló volt, hogy Izrael élethalálharcát vívja. Az arab országok az ún. „békétábor” támogatásával az alig negyedszázada létező zsidó államot a tengerbe akarták szorítani. Az évszázados, megszokott előítéletek idiomái még a nyugati világ bizonyos megnyilatkozásaiából is kihallhatók voltak. Megrendült a zsidókra kiosztott szerep. A kiemelt kategóriájú bűnbakból, üldözöttből, siránkozóból és eszedőből, az ellenségeinek is megbocsátó jámborból, az Auschwitzban elégetett mártírok gyermekeiből és unokáiból acélos idegzetű, megalkuvást nem ismerő harcos lett. A „bukás” és a „vereség” szavak, hála az Örökkévalónak, ma sem szerepelnek Izrael szótárában.

A világ közvéleményében folytonos „szálka” Izraelnek nem volt szabad elsőként támadnia. Elázár csak annyit kért a hadügyminisztertől, engedélyezze a teljes mozgósítást, hogy támadás esetén azonnali ellenszere tudjon mérni. Dáján nemet mondott. Egy ilyen lépésnek, vélekedett, az lenne a következménye, azt az érzetet keltené a világban, hogy az „agresszor” provokálja a békés arabokat. A világ ún. közvéleménye, a sajtó, a médiák, a szájukat rongyosra kibicelt hadának véleménye túl fontosnak látszott. A világ mind ez ideig csak vesztes zsidókat ismert. A győzelmes zsidó szinonimáit képtelen volt megemészteni.

Dájánnak és az izraeli politikusok legtöbbjének a véleménye ez volt: „Kristálytisztán tudatni kell a világgal, hogy Izraelt megtámadták, és nem ő a támadó” – írja Gilbert. Elázár nem fogadta el Dáján véleményét, ezért mindketten Izrael miniszterelnökehez, Golda Meirhez fordultak tanácsért. A megbeszélésen Dáján 50 ezer ember mozgósítását javasolta, Elázár 150 ezer emberét. Golda Meir 100 ezer ember mozgósításának engedélyezésével tett pontot a vitára. Az alku megkötött.

„Délután 2-kor – legalább három órával korábban, mint ahogy Zeira tábornoknak az izraeli hírszerzés aznap reggel megüzente – 240 egyiptomi harci repülő szállt a Szezi-csatorna fölé, és megtámadta a Sínai-félszigeten lévő izraeli állásokat.”

(folytatjuk)

Már megint rossz oldalon álltunk...

Magyar repülőbiztosok is voltak az egyiptomi front túloldalán a hatnapos háború idején – állítja egy Budapestről elszármazott volt izraeli katona az MTI-nek nyilatkozva.

Az 1967-es hatnapos háború idején a Beér-Seván élő Móse (Tomi) Schweitzer rádiósként sorkatonai szolgálatát töltötte az izraeli hadseregben. Gyakran hallott orosz beszédet az egyiptomiak oldaláról, ám egyszer – legnagyobb meglepetésére – magyar beszélgetésre lett figyelmes.

„Rádiós voltam, és kerestem mindenféle dolgokat, amikor meghallottam, hogy magyarul beszélnek a rádión. Beleavatkoztam a beszélgetésbe, és egy ideig szépen beszélgettem egy magyar tiszttel, aki a légierőnél szolgált. Elmondta, hogy Magyarországról van kiküldve, segíteni az egyiptomi hadsereget” – mesélte Schweitzer az MTI tudósítójának.

„Amikor rájött, hogy izraeli katona vagyok, akkor kikapcsolódott, nem volt hajlandó tovább beszélni velem. Sajnos nem emlékszem a nevére, az is lehet, hogy nem is hangzott el. Nem lepődtem meg, mert tudott dolog volt, hogy a kommunista országokból vannak kiképzők Szíriában, Egyiptomban, mert szovjet repülőik, tankjaik voltak, ezek használatát tanították” – tette hozzá.

Schweitzer a magyar beszélgetést azonnal jelentette feletteseinek, és úgy véli, hogy az információ akkoriban „a legmagasabb helyeket is elérte”.

Később a történetnek folytatása is lett, amikor Móse Schweitzer szülei a nyolcvanas évek végén megismerkedtek egy frissen Izraelbe költözött, Beér-Seván letelepedett magyar családdal. A férfi Magyarországon a légierőnél szolgált, és elmondta, hogy egy barátja 1967-ben Egyiptomban egy izraeli magyar rádióssal beszélgetett. Mósét elhívták, és neki is elmesélték a régi váratlan beszélgetést, ezúttal a túlsó oldal szemszögéből.

Schweitzer 1948-ban született Budapesten, és szülei 1956-ban hagyta el Magyarországot, Baross utcai lakásukat. Édesapja a Csepel Művekben volt hegesztő, majd Izraelben a beér-sevai városába vízügyi osztályán lakatos, édesanyja Magyarországon a Goldberger-gyárban volt többszörös sztahanovista szövívő, majd Izraelben a háztartást vezette. Leszerelése után Móse évtizedekig bérelszámolóként, később kereskedőként dolgozott Beér-Seván. Közben szinte mindegyik háborúban harcolt, és békeidőben is rendszeresen részt vett a tartalékos szolgálatban.

Olvasói levél

Ikertestvérek, igaz emberek

A Ferenczy családról szeretnék megemlékezni.

Ferenczy Károlynak, a híres festőművésznek (1862–1917) ikergyermekei születtek 1890. június 18-án: Noémi és Béni.

Szüleimről örököltem Ferenczy Károly egyik festményét. Amikor bátyám z"l lemondott róla, megmagyarázta az értékét, és megkért, hogy nagyon vigyázzak rá. Azóta díszíti házunkat a kép, bár igazi fontosságát csak pár nappal ezelőtt fedeztem fel. Erről szeretnék beszámolni.

Úgy a nyolcvanas évek vége felé Magyarországon jártam, Szentendrén. Ekkor meglátogattam a nagy festő múzeumát. Elmeséltem, hogy van egy képem Ferenczy Károlytól. Kértek egy fényképet, amit azonnal elküldtem nekik.

Négy év csend következett. Végre 1992

augusztusában megérkezett a válasz a megyei igazgatótól. A levélben megírja, hogy a kép címe Cipőgombol. Az 1898-ban készült festményen Noémi látható nevelőnőjével, aki segít befűzni a 7-8 éves, piros ruhás kislány cipőjét. Végül udvariasan megköszöni a már elveszettnek hitt alkotás felfedezését.

Évek teltek el. 2008-ban megkaptam az itteni konzul, Nagy Bálint úr jóvoltából Lebovits Imre Zsidótörvények és zsidómentők című könyvét. Azonnal végigolvastam. A 217. oldalon találok meg képem főszereplőjének ikerestestvérével, Ferenczy Bénivel, aki szobrászművész volt. A Világ Igaza kitüntetését a Jad Vasemtől 1990-ben kapta meg. Béni nem kevesebb, mint egy tucat gyermeket mentett meg a holokauszt során. Bár ezekben az időkben halálbüntetés járt zsidók bűntudásáért, Béni és felesége az életüket kockáztatták ezekért a kicsinyekért. Nyugodjanak békében. Hősök voltak.

De menjünk vissza festményem főszereplőjéhez, Noémihez. Pár nappal ezelőtt egy fontos munka megírásánál kivettem a könyvtárból Farkas Hajnalika munkáját: „A zsidóság megpróbáltatása az első és második világháború között”. Ebből értesültem az első zsidótörvény részleteiről, melyet 1938. május 29-én bocsátottak ki Magyarországon. 59 nem zsidó művész és politikus írt ekkor alá egy tiltakozó kiáltványt, többek között Bartók Béla, Csók István, Kodály Zoltán, Móricz Zsigmond, Szakasits Árpád – és Ferenczy Noémi. A kiáltvány tanúsítja, hogy a törvény még a zsidóságot sem alazza meg annyira, mint a keresztény középosztályt. A vallás szerinti megkülönböztetés, a polgári jogok elvonása elfogadhatatlan, írták alá ezek a büszke igaz emberek.

Én pedig bementem a szobába, ahol Noémi édesapjának festménye díszíti a falat, és elgondolkoztam.

Azóta melegebb a hangulat, amikor feleséggel, gyermekeimmel, unokáimmal és dédunokáimmal megnézzük a képet. Mert egy hős van lefestve gyermekkorában.

Nyugodjanak békében az ikerestestvérek.

Arje Singer, Sydney

Újabb náci akadt fenn az Utolsó esély 2-n

Gyilkosság gyanújával nyomozást indított a berlini ügyészség az egykori dachauai náci koncentrációs tábor egy volt őre ellen, akit a Simon Wiesenthal Központ Utolsó esély 2 elnevezésű akciója révén találtak meg.

A Bild című német lap beszámolója szerint a 87 éves, Berlinben élő férfi számos alkalommal büszkélkedett azzal, hogy meggyilkolt foglyokat Dachauban, erről pedig tanúk bejelentést tettek a Simon Wiesenthal Központnál.

A férfi 1943 végétől 1945 áprilisáig volt őr a táborban. Az újságnak elmesélte, hogy már tizenéves fiatalként jelentkezni akart az SS-be, mert azt hallotta, hogy „jó mulatság” a náci párt fegyveres alakulatában szolgálni. A koncentrációs táborban végzett munkájáról egyebek közt elmondta, hogy az őrk és a foglyok között „bizonyos értelemben bajtársi kapcsolatot” alakult ki, hiszen állandóan együtt voltak és ugyanazt ették.

Emberölésről, tömeggyilkosságról szavai szerint nem szerzett tudomást. „Amikor a bűnözők közül valaki bajt csinált, jelentettem az esetet, és az illetőt elvitték a külön táborba. Néhányukat soha nem láttam többé, de nem érdeklődtem utánuk, mert nem akartam azt a benyomást kelteni, mintha bármi közöm lenne hozzájuk” – mondta a férfi a lapnak. Hozátette: „Aki annyira buta, hogy nem engedelmessé válik, azon nem lehet segíteni. Én nem is akartam segíteni. Élni akartam” – idézte a Bild az egykori koncentrációs tábor őrét.

A még élő náci háborús bűnösök felkutatásán dolgozó Simon Wiesenthal Központ júliusban indított köztéri plakátkampányt Németországban. A plakáton az auschwitzi haláltábor bejárata látható egy fekete-fehér felvételen, valamint egy szöveg, amely szerint „késő, de nem túl késő” felelősségre vonni a náci háborús bűnösöket. A nyomravezetők 25 ezer euró jutalmat kapnak – olvasható a hirdetéseken.

A központ szerint az Utolsó esély 2 program a vártnál eredményesebb, a bejelentések alapján 111 személyt

Zuroff

azonosítottak. Legnagyobb részük, több mint nyolcvan ember, Németországban él. A központ kutatói négy ügyet átadtak az illetékes német nyomozhatóságnak. Ezek egyike a dachauai koncentrációs tábor Berlinben élő egykori őreinek esete.

A dachauai volt az első állandó koncentrációs tábor a Harmadik Birodalomban. 1933 márciusában, Hitler hatalomra jutása után néhány héttel egy volt lőszergyár területén hozták létre Münchentől 20 kilométerre.

MTI

A FIFA nem MLSZ Kemény büntetés

Tíz mérkőzésre eltiltotta a Nemzetközi Labdarúgó Szövetség (FIFA) a horvát Josip Simunicot, így nem lehet ott a 2014-es brazíliai világbajnokságon. Simunic azért kapta a büntetést, mert az Izland ellen sikeresen megvívott novemberi pótszelejtező után a náci barát usztasák egyik jelmondatával köszöntö meg a szurkolóknak a biztatást.

A védőt egy horvát bíróság is elmarasztalta: 25 ezer kunás (mintegy 950 ezer forint) bírságot szabott ki rá, mert a lefújást követően *Za dom* (a hazáért) felkiáltással ragadott mikrofont, a nézők pedig azt válszolták neki: *spremi* (készen állunk). A náci barát – szerbek, zsidók, cigányok és antifasiszta horvátok lemezárulásáért felelős – usztasáknak ez volt az egyik jelmondatuk. Simunic szerint semmi rosszat nem követett el, őt csak a hazája iránti szeretet vezérelte.

A Horvát Labdarúgó Szövetséget (HNS) „sokkolta” a FIFA szigorú döntése. „Minden támogatást megadunk játékosunk valószínűsíthető fellebbezéséhez, ugyanakkor őszintének kell lennünk és el kell ismerünk, hogy ez a döntés azt jelenti: nem lehet majd ott a brazíliai világbajnokságon” – kommentálta a FIFA fegyelmi határozatát Damir Vrbancic, a HNS elnöke. A horvátok a házigazda brazilokkal játszzák a vb nyitómeccset, az A csoportban rajtuk kívül Mexikó és Kamerun szerepel még.

MTI nyomán

...és ideje van a nevetésnek

Egy fickónak szívátültetésre van szüksége, és 3 lehetséges donor jön szóba.

1. Atléta: fiatal, egészséges, autóbalesetben halt meg.

2. Egy üzletember: középkorú, nem dohányzó és antialkoholista volt.

3. Egy ügyvéd, 10 évig praktizált, beteges volt, agyvérzésben halt meg.

– Nos, hogyan döntött? Melyikük szívét választja? – kérdezi a doki.

– Az ügyvédét!

– Miért?

– Mert olyan szívet akarok, amit még nem használtak!

– Nekem eddig csak egyetlen nő mondott nemet – meséli a szoknyavadász a barátjának.

– Komolyan? Ki volt az?

– A bírónő, amikor az ügyvéd a felmentésemet kérte.

– Hát magával mi történt? – érdeklődik Szabó a szomszédjától, aki mankóval ballag ki a lakásból.

– Közlekedési baleset ért.

– És mankó nélkül egyáltalán nem tud járni?

– A fene tudja! Az orvos szerint tudok, az ügyvédem szerint viszont nem tudok...

SPÁNN GÁBOR

Inkognitó

Hogy ez a történet miről szól, döntsék el Önök, de szerintem a világról, amelyben élünk. A lakásomtól nem messze a legnagyobb lakossági bank egyik, egyébként gusztagustalan Sztálin-barokk stílusban épült fiókja arról híresült el, hogy csak az utóbbi öt évben háromszor rabolták ki. Mivel az ilyesmi ma már nem hír, csak része valaki hétköznapi programjának, nem is nagyon figyeltem oda rá. Valamelyik nap csip-csup befizetnivalóm volt. Reggel korán elzarándokoltam az inkriminált pénzügyi üzemegységbe, jó korán, megelőzendő az órákig tartó sorban állást. Nem borotválkoztam, egy sima melegítőben mentem, gondolván, ha az ember pénzt ad ki és ilyen kis összeget, ahhoz nem kell elegancia. Csekkeket szorongattam és számolgattam a kedveskedő tranzakciós illetéket, amikor bekövetkezett az, ami minden pénzügyi dolgozójának, sőt ügyfelének rémálma, belépett a fiókba az úgynevezett „rossz arcú ember”. Szőrös volt, ápolatlan, de nem amúgy macsósan, hanem mocskosan. Szeme alatt két monokli, felsőtestén egy koszos póló, rajta az amerikai zászlón a jól olvasható felirat: no school, no job, no problem. Megállapíthatatlan színű rövidnadrág, lábán vietnami papucs, kezében egy reklámszatyor, rajta a felirattal: hülye azért nem vagyok. A szatyor erősen kitérve... Arra gondoltam, magával hozta a visszaváltandó piásüvegeket is. A biztonsági őr kinyitotta pisztolytáskája zárját, sorstársaim meg azon imádkoztak, hogy ez az „ügyfél” ne mögöttük kerüljön. Amilyen a formám, ő következett utánam.

Ellazítottam magam, és végigfutottam gondolatban, amire biztonságtechnikában jártas fiam tanított: ha bankrablás akaratlan tanúja vagyok, azonnal le kell

feküdni a földre, és nem mozdulni. Sorra kerültem, befizettem Péter-filléreimet, és az ajtókilincset fogva kíváncsian vártam, mi következik a kétes külsejű ügyféllel. Borzú hangon megszólalt: Számlát szeretnék nyitni, gyönyörűm! Mielőtt a beijedt dolgozó felugorhatott volna a székeről, a fickó felemelte a reklámszatyrot, és kiöntött a hölgy elé egy nagy halom, befőttés gumival átkötött 20 000-es köteget. A munkaerő pupillatágulás mellett halkan annyit nyögött ki: uram, ehhez papírok kellene!

A lábán bizonytalanul álló ügyfél beadott egy csomó kitöltött nyomtatványt, majd szeméit lehunyva elkezdte kialsadni mámorát. Kiszáratva megjelent egy talpig Bossba öltözött boss – a tisztviselőnő nyilván megnyomott valami gombot –, aki lehet-távolságon kívül megállt, és így szólt: Uram! A papírjai rendben vannak, a cége létező, igazolásaival sincs baj. Elnézését kérem a bizalmatlanságért. Sajnálom, de a megjelenése nem sugallt bizalmat. Erre a züllött külsejű fickó fölébredt, és borzú hangon ennyit mondott: Na idehallgasson, maga Túró Rudi! Nem képzeli, hogy egy bankfiókba, amit eddig háromszor kiraboltak, 70 millióval a szatyromban majd elegánsan öltözve eljövök. Ide mindenféle mocsadék nép járhat – tette még hozzá. Nekem az volt az érzésem, hogy a tekintete legtovább rajtam időzött.

Szegény nyugger vagyok, nem túl harcias típusú zsidó, de elhatároztam, hogy legközelebb ha csak egy illeték befizetéséért idejövök, estélyi ruhába öltözöm, annak ellenére, hogy a bankfiókban a falon nagy tábla hirdeti: No Smoking!

Több mint klezmer 15 éve a SABBATHSONG Klezmer Band jubileumi koncertje a Dohány utcai zsinagógában.

Több mint klezmer 15 éve a SABBATHSONG Klezmer Band jubileumi koncertje a Dohány utcai zsinagógában.

sabbathsong.hu info: 0670 263 2059

Biztosítani akarjuk a zsidó nép és Izrael Állam létének folytonosságát

Az Ön anyagi támogatása is hozzájárulhat ehhez.

Adakozzon a Keren Hayesodnak, a szervezet, amely Izrael részére gyűjt adományt!

A Keren Hayesod képviselőjében minden hónapban Budapestre érkezem. Örömmel elbeszélgetnék Önnel Izrael történelméről és hagyományairól!

Eli Keidar (Kardos), tel. 06-30-715-4136

Izrael támogatása: www.kh-uia.org.il
E-mail: legacy@kh-uia.org.il